

Centenàries Normes ortogràfiques (VI)

Avui anirem pels menuts. D'entrada la Norma 6ª que estableix que "la partícula copulativa provinent de la conjunció llatina *et*, que els antics escrivien normalment *e* (*jo e tu*), serà escrita *i* (*jo i tu*), no *y* (*jo y tu*)."

Novament la solució arriba per extensió / coherència, perquè prèviament, a la Norma anterior, la 5ª, restava establert: "La *i* assil·làbica darrera de vocal no s'escriurà *y* sinó *i*: *daina, reme, almoïna, avui; creia, joiós*."

Per què? La *i* dels diftongs decreixents, com *a-b*, *-d*, *-g* (motiu de la setmana passada), cal mantenir-la als noms cultistes, d'origen erudit (*heroic, introit, ovoïde*) i també als populars (*reina, boira*). Per a la *i* amb valor fonètic de consonant, tot que considerant que "l'abandonament per tothom" de la *h* arcaica (*cahuen*) n'establia la *u* / consonant... Trabada lògica interna, oi? Ortografia aargumentada, no únicament prescriptiva...

Llegim el 1917; referent a la raó definitiva per a la còpula en *i*: "Admeses aquelles grafies, la *i* vocal (feble) o consonant, resultava constantment escrita *i*, el signe *y* no restava sinó com a element integrant del dígraf *ny*, ja que no era pas enraonat de fer una excepció única per a la conjunció copulativa, que en els bons temps de la llengua no havia estat escrita *y* sinó *e*". Però... l'ús de la *y* pervisqué com a identitària als Jocs Florals (JJFF) i a l'Acadèmia de la Llengua Catalana, promocions dels llavors ja rellevats components de la generació de la Renaixença. La *y* al costat de les *-h*... Com un tòtem identitari romàntic historicista, ignorant com prou restava remarcat el 1917: "les grafies *ay, ey, oy, uy*, no són característiques de la nostra ortografia, com pretenen llurs partidaris, són, al contrari, comunes a totes les ortografies antigues: els castellans escrivien *reyna, ayre*; els francesos, *roy, vray*; en italià antic apareixen grafies com *poy, noy*; en portuguès antic trobem *ley, peyto*, reemplaçats avui per *lei, peito*".

Calgué esperar, vet ací, fins el 1933, presidint-los el propi Pompeu Fabra per tal que els JJFF acceptés l'ús de la Normes ortogràfiques de l'IEC.

La *i* darrera altra vocal, com a àtona sense formar diftong o com a tònica sense accent gràfic d'acord amb la Norma 16, també a la 5ª de 1913, reclamava, com has endevinat, l'ús de les dièresi: com a corona, que la investeix de plenitud vocàlica, a ulls vista. Així, enumerava aquest històric centenari exemples: *reïna, reïnós, raïmet, raïm, heroïna* (llavors de significat unívoc...), *reïx, menypreï*. Les excepcions a l'ús de la *ï* el 1913 eren de quatre menes i de més abast; el 1917: la 1ª es cenyí a *-isme, -ista*; establint-se a *-ible, -itat* per garantir-ne la cura prosòdica: *in-cre-ï-ble; es-pon-ta-ne-ï-tat*. A la 2ª, a les terminacions dels verbs de la tercera conjugació, s'eliminà l'excepció en els participis, per tal que *beneït, fruit*, no es confonguessin amb *beneit i fruit*... La 3ª restà igual: *i* "darrera dels peïcos *co-i-re* - Ex.: *coïncidir, reimpressió*; però *reïx, reïxi*". La 4ª, que el 1913 estableix *continú i estudiï*, fou anul·lada ja que el 1917 - remember you... - se'n suprimí l'accentuació gràfica de l'hiat a la castellana, esdevenint *continú i estudiï* - ep, paraules planes... (Continuarà?)...

Fotogrames de vilanies

Fonxo Blanc
Professor de l'Eugeni d'Ors

Calgué esperar, vet ací, fins el 1933, presidint-los el propi Pompeu Fabra per tal que els JJFF acceptés l'ús de la Normes ortogràfiques de l'IEC